

Inspectie van het Onderwijs
*Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap*

ONTWERP JAARWERKPLAN 2024

DOELEN EN ACTIVITEITEN

INSPECTIE VAN HET ONDERWIJS

Utrecht, september 2023

Voorwoord

Ambitie, dat is het woord dat het eerste dat bij me opkomt als ik aan 2024 denk. De ambitie om onze rol zo te vervullen dat we helpen het onderwijs beter te maken. De besturen en scholen en opleidingen aansprekend: spiegelend, stimulerend, de dialoog zoekend, goede voorbeelden aanreikend en waar nodig ook handhavend. Altijd met oog voor de praktijk en de omstandigheden, spreek ons daar gerust op aan.

In onze gesprekken met besturen, scholen en opleidingen zullen we het nog vaker dan voorheen over de basisvaardigheden hebben. Onze onderzoekskaders zijn op dat punt aangescherpt. Dit hebben we gedaan om de focus die er binnen ons instellingstoezicht al was op basisvaardigheden extra kracht bij te zetten.

De inspectie wordt groter, al gaat dat niet zo snel als beoogd. We hebben te maken met verloop, met name ook door pensionering van medewerkers, en uiteraard ook met de krappe arbeidsmarkt. Hier past dus een winstwaarschuwing. De groei is een uitvloeisel van de ambitie die ook in de uitwerking van het coalitieakkoord van het kabinet Rutte IV is verwoord om meer inspectieonderzoek op scholen te doen en om – zoals in het coalitieakkoord staat – sneller in te grijpen bij scholen die onvoldoende presteren. Dat vullen we in door onze risicozeef scherper af te stellen, zodat we eerder met scholen in gesprek gaan. We gaan waar mogelijk kortere hersteltermijnen hanteren bij tekortkomingen – daarin gaan we meer maatwerk toepassen – en sneller sancties opleggen als tekortkomingen te lang blijven bestaan. Om misverstanden te voorkomen: ons toezicht is niet op het geven van sancties gericht, maar vooral op het tijdig signaleren van risico's, op het daarop aanspreken van besturen en scholen en opleidingen en op het komen tot goede en reële afspraken over herstel.

We gaan dus weer meer naar scholen. Dat doen we ook met zogeheten stelselkwaliteitsonderzoeken, waarmee we op stelselniveau weer meer en beter dan in de afgelopen jaren een beeld kunnen geven van hoe het ervoor staat met de kwaliteit van het onderwijs op de scholen en opleidingen. Dit kan bijdragen aan de verbetering van het onderwijs via de lijnen van politiek en beleid, de besturen en schoolleiders in het onderwijs zelf en ook het toezicht van de inspectie. Daarnaast doen we op basis van meerjarige lijnen stelselonderzoek naar specifieke onderwerpen. Onze speerpunten daarbij zijn de basisvaardigheden, passend onderwijs en gelijke kansen.

Het onderzoek dat wij op de verschillende niveaus – scholen en opleidingen, besturen en stelsel – doen, hangt samen en beïnvloedt elkaar. Dat was al zo, maar de ambitie is om dat sterker het geval te laten zijn. Bij knelpunten in het onderwijs bekijken we hoe en op welk niveau we die het beste kunnen aanpakken. Bevindingen op stelselniveau kunnen leiden tot de agendering van thema's voor onderzoeken bij besturen en scholen of opleidingen. Andersom kunnen we knelpunten die we vaker aantreffen bij besturen en scholen of opleidingen op stelselniveau verkennen of onderzoeken. We noemen dit een integrale benadering, waarbij we de balans qua intensiteit van het toezicht wat verschuiven naar de scholen en opleidingen (via dus de scherpere afstelling van de risicozeef en de stelselkwaliteitsonderzoeken), maar wel besturen blijven aanspreken als eindverantwoordelijk voor de onderwijskwaliteit op hun scholen en opleidingen.

Relatief meer naar scholen dus, meer toezicht. En als het nodig is handhaven we en leggen we sancties op. Gaan we dat dan meer doen? Dat is wat ons betreft niet waar het om te doen is. Niet per se meer inspecteurs die vaker langskomen en strenger zijn. Waar gaat het dan wel om? Om een gerichte inzet op een goede bijdrage van de inspectie aan het functioneren van het onderwijsstelsel en aan het verder brengen van de ontwikkelingen op bijvoorbeeld de thema's basisvaardigheden en gelijke kansen. Daar willen we binnen de extra ruimte die we krijgen nieuwe inspecteurs voor werven. Net zoals we kenniswerkers, onderzoekers en analisten werven om de gegevens waarover we beschikken te kunnen duiden en om te werken aan effectonderzoek. Want dat is wat we willen zijn: een toezichthouder die effectief is in wat hij doet. Onafhankelijk en onpartijdig. Voor beter onderwijs voor alle leerlingen en studenten.

Alida Oppers
Inspecteur-generaal van het Onderwijs

INHOUD

1	INLEIDING	7
2	INSTELLINGSTOEZICHT	9
2.1	INLEIDING	9
2.2	INSTELLINGSTOEZICHT IN PO, VO, SO EN MBO	9
2.2.1	Opgavegericht: focus op basisvaardigheden	10
2.2.2	Sociale veiligheid	11
2.2.3	Integrale aanpak	11
2.2.4	Adaptieve aanpak: aanpak die goed aansluit bij wat nodig is ..	12
2.3	TOEZICHT HOGER ONDERWIJS	12
2.4	SPECIFIEKE ONDERDELEN VAN HET TOEZICHT VAN DE INSPECTIE	13
2.4.1	Onderwijs en kinderopvang in Caribisch Nederland.....	13
2.4.2	Nieuwe scholen in het bekostigd onderwijs.....	13
2.4.3	Centrale toetsing en examinering.....	14
2.4.4	Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs Bedrijfsleven ...	14
2.4.5	Kinderopvang, voor- en vroegschoolse educatie en Lokale Educatieve Agenda	14
2.4.6	Particulier onderwijs.....	14
2.4.7	Internationale scholen, Europese scholen en Nederlandse scholen in het buitenland.....	15
3	STELSELTOEZICHT	17
3.1	INLEIDING	17
3.2	JAARLIJKSE RAPPORTAGES	17
3.3	DOORLOPEND ONDERZOEK	18
3.4	NIEUW ONDERZOEK	19
3.4.1	Monitoring.....	19
3.4.2	Kwalificatie.....	20
3.4.3	Socialisatie.....	20
3.4.4	Allocatie.....	21
3.4.5	Randvoorwaarden	22
4	HOE WERKT DE INSPECTIE SAMEN IN HET TOEZICHT?	26
4.1	INSPECTIERAAD.....	26
4.2	TOEZICHT SOCIAAL DOMEIN.....	26
4.3	NVAO EN CDHO	27
4.4	ACADEMISCHE SAMENWERKING	27
4.5	VIDE	28
4.6	OVERLEG MET OPSPORINGSINSTANTIES	28
4.7	SAMENWERKING MET DE AUTORITEIT PERSOONSGEGEVENS.....	28
4.8	INTERNATIONALE SAMENWERKING	28
5	WAT ZIJN DE OVERIGE TAKEN VAN DE INSPECTIE?	30
5.1	VERTROUWENSINSPECTEURS	30
5.2	WOO-VERZOEKEN, UITVOERINGSTOETSEN, ADVIEZEN EN ONTHEFFINGEN	30
5.3	WET NORMERING TOPINKOMENS	30
5.4	VRAGEN VAN PUBLIEK EN INSTELLINGEN	31
6	TOEGANKELIJKHEID, TRANSPARANTIE EN VERANTWOORDING	32

6.1	RAPPORTEREN OVER INSTELLINGSTOEZICHT EN STELSELONDERZOEK	32
6.2	DUIDELIJK COMMUNICEREN	32
6.3	ISO-CERTIFICERING	32
6.4	WET OPEN OVERHEID	32
6.5	EFFECTIVITEITSSTUDIES.....	33
6.6	ONAFHANKELIJKE KLACHTADVIESCOMMISSIE.....	33
6.7	OVERLEG MET HET GEORGANISEERDE ONDERWIJSVELD	33
6.8	RAAD VAN ADVIES	33
7	BUDGET EN CAPACITEIT	34
	Bijlage: Overzicht programmering stelselonderzoek 2024.....	36

1 Inleiding

Effectief toezicht voor beter onderwijs is onze missie. Met ons toezicht willen we inspelen op de opgaven die we zien voor het behoud en de verbetering van de onderwijskwaliteit en de continuïteit daarvan.

Op 1 augustus 2021 traden de onderzoekskaders 2021 voor voorschoolse educatie en primair onderwijs, voortgezet onderwijs, (voortgezet) speciaal onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs in werking. Daarmee staat de ontwikkeling van het toezicht niet stil. We zijn steeds bezig met hoe we ons toezicht verder kunnen ontwikkelen. Natuurlijk willen we een zekere continuïteit in ons toezicht bieden, maar tegelijkertijd willen we wendbaar zijn en inspelen op nieuwe ontwikkelingen en vragen.

In 2022 richtten we een programma-organisatie in voor de versterking van het toezicht. Dat heeft in 2024 z'n effect. In de driehoek besturen-scholen-stelsel geven we meer aandacht aan de scholen en opleidingen. We hebben hierbij een integrale, adaptieve en opgavegerichte aanpak voor ogen; een aanpak waarin we wendbaar zijn en snel kunnen schakelen op thema's die prioriteit hebben of krijgen. Waarbij we daar actief zijn – bij besturen en scholen/opleidingen en op thema's – waar dat het meeste nodig is. De inhoudelijke focus van het programma Versterking Toezicht ligt op het verbeteren van de basisvaardigheden van leerlingen en studenten en het versterken van de sociale veiligheid op scholen en instellingen door middel van in de eerste plaats instellingstoezicht.

Met ons stelselonderzoek willen we systematisch zicht krijgen op het functioneren van het stelsel, meer specifiek op de mate waarin en wijze waarop het stelsel de kernfuncties kwalificatie, socialisatie en allocatie (inclusief gelijke kansen) vervult.

De ambities voor de komende periode zullen hun weerslag hebben op de inspectieorganisatie. Die groeit, al gaat die groei niet zo snel als beoogd, als gevolg van personeelsverloop en de krappe arbeidsmarkt. Het is hoe dan ook van groot belang dat deze groei en verdere professionalisering van de organisatie op een zorgvuldige en hanteerbare wijze gestalte krijgen.

In [hoofdstuk 2](#) van dit jaarwerkplan beschrijven we onze werkwijze ten aanzien van besturen en hun scholen, instellingen en opleidingen. Daarbij gaan we in op wat het programma Versterking Toezicht voor het toezicht betekent.

In [hoofdstuk 3](#) beschrijven we de keuzes die we maken in ons stelseltoezicht: onze onderzoeksprogrammering. Daarbij haken we aan op de kernfuncties van het onderwijs. We programmeren ons stelselonderzoek meerjarig. Speerpunten in de stelselonderzoeken zijn de basisvaardigheden, passend onderwijs en gelijke kansen.

In [hoofdstuk 4](#) laten we zien hoe we met andere partijen samenwerken, nationaal en internationaal. Zo werken we met andere inspecties samen in de Inspectieraad en het Toezicht Sociaal Domein.

In [hoofdstuk 5](#) beschrijven we enkele specifieke taken, onder andere het werk van de vertrouwensinspecteurs en het toezicht op de naleving van de Wet normering topinkomens.

In hoofdstuk 6 geven we aan hoe we werken aan onze toegankelijkheid, hoe we transparant zijn en hoe we ons verantwoorden.

In hoofdstuk 7 ten slotte gaan we kort in op wat het toezicht kost en hoe we de middelen globaal besteden.

2 Instellingstoezicht

2.1 Inleiding

De inspectie ziet toe op de naleving van de onderwijswet- en regelgeving en heeft de taak om de ontwikkeling van het onderwijs en de kwaliteit daarvan te bevorderen. Ook heeft de inspectie de taak om de financiële rechtmatigheid, -doelmatigheid en -continuïteit te beoordelen en bevorderen.

In 2022 richtten we een programma-organisatie in, gericht op de versterking van het toezicht in het funderend onderwijs en het middelbaar beroeps onderwijs. In het hoger onderwijs hebben wij een andere rol, daarover later meer.

De inhoudelijke focus van het programma Versterking Toezicht ligt in de eerste plaats op het verbeteren van de basisvaardigheden van leerlingen en studenten. Nieuw is dat we (sinds augustus 2023) werken met een afzonderlijke standaard Basisvaardigheden in onze onderzoekskaders. Dit doen we om de opgave waar we voor staan voor het veld (verder) te verhelderen en om de focus binnen het instellingstoezicht op basisvaardigheden extra kracht bij te zetten.

Bij de versterking van het toezicht staat de effectiviteit van ons toezicht voorop: effectief toezicht voor beter onderwijs. We willen duidelijkheid bieden aan besturen en scholen over wat er op basis van de wet van hen verwacht wordt. Met onze interventies willen we impact hebben op de ontwikkeling van de onderwijskwaliteit in Nederland. We zullen de aanpassingen en onze interventies monitoren en evalueren, om ons toezicht steeds te kunnen blijven aanscherpen. Zo verwachten we vanuit onze rol als toezichthouder een bijdrage te kunnen leveren aan beter onderwijs.

De versterking van het toezicht zal in 2024 gepaard gaan met professionaliserings- en scholingsactiviteiten voor onze inspecteurs en andere medewerkers.

In het hoger onderwijs is onze rol fundamenteel anders dan in de andere sectoren, daar is geen sprake van een systematisch instellingstoezicht. Zie voor de taken van de Inspectie van het Onderwijs ten aanzien van het hoger onderwijs paragraaf 2.3.

2.2 Instellingstoezicht in po, vo, so en mbo

In 2022 richtten we de programma-organisatie *Versterking Toezicht* in voor het funderend onderwijs en het middelbaar beroepsonderwijs. Daarbij gaat het om het komen tot een integrale benadering en juiste balans in ons toezicht op de verschillende niveaus: stelsel, besturen, en scholen en opleidingen. Met nadrukkelijk meer zicht op en aandacht voor de kwaliteit van het onderwijs op de scholen en opleidingen. Daarbij hebben we een opgavegerichte en adaptieve aanpak voor ogen; een aanpak waarin we wendbaar zijn en snel kunnen schakelen op opgaven die urgent zijn. Waarin we daar actief zijn – bij besturen en scholen/opleidingen en op thema's – waar dat het meeste nodig is.

Onze werkwijze en waarop wij onze oordelen baseren staat in de onderzoekskaders die gelden voor de onderwijssectoren primair onderwijs, voortgezet onderwijs, speciaal onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs.

Samenwerkingsverbanden passend onderwijs

De werkwijze zoals beschreven in onze onderzoekskaders geldt ook voor het toezicht op de samenwerkingsverbanden passend onderwijs, waarin reguliere scholen en scholen voor speciaal onderwijs in een regio samenwerken.

Toezicht op tijdelijke nieuwkomersvoorzieningen

De inspectie houdt ook toezicht op de kwaliteit van het onderwijs tijdelijke nieuwkomers. De inspectie hanteert daarbij de regelgeving voor tijdelijke nieuwkomersvoorzieningen als uitgangspunt. In het eerste jaar dat een nieuwkomersvoorziening draait, voert de inspectie in principe een oriënterend gesprek met het schoolbestuur en de schoolleiding van de locatie, op basis waarvan we het vervolgtoezicht bepalen. Indien een tijdelijke nieuwkomersvoorziening niet al binnen een jaar is opgeheven, volgt in het tweede jaar in de regel een kwaliteitsonderzoek. Daarnaast kunnen signalen aanleiding zijn voor onderzoek. Afhankelijk van de aard van de signalen, bepalen we eventuele acties.

2.2.1 Opgavegericht: focus op basisvaardigheden

In ons toezicht sluiten we aan bij urgente opgaven. Daarbij ligt de inhoudelijke focus in 2024 op het versterken van de basisvaardigheden. Een andere opgave die in ons instellingstoezicht nadrukkelijk de aandacht krijgt, is die op het terrein van de sociale veiligheid.

Basisvaardigheden

De sectorale onderzoekskaders beschrijven onze werkwijze en bevatten een waarderingskader, waarin staat wat we onderzoeken en wat we beoordelen of een waardering geven. In de waarderingskaders kennen we een aantal kwaliteitsgebieden met daaraan gekoppelde standaarden. Sinds augustus 2023 bevatten de onderzoekskaders de standaard Basisvaardigheden. Hiermee willen we de opgave voor het veld (verder) verhelderen en de focus binnen het instellingstoezicht op de basisvaardigheden extra kracht bijzetten, om zo het bewustzijn en het gevoel van urgentie bij de besturen en scholen te vergroten. Met de nieuwe standaard Basisvaardigheden (Onderwijsproces 0 ofwel OP0) kijken we naar het curriculum voor Nederlandse taal, rekenen-wiskunde en burgerschap. Daarnaast is er aandacht voor besturing door het bestuur en sturing door de schoolleider op dit terrein; dat was al onderdeel van de kwaliteitsgebieden Besturing, kwaliteitszorg en ambitie (BKA, op bestuursniveau) en Sturen, kwaliteitszorg en ambitie (SKA, op schoolniveau). De andere onderdelen van het curriculum blijven uiteraard ook deel uitmaken van de standaard Aanbod (OP1).

De inspectie kan de standaard Basisvaardigheden (OP0) als voldoende of onvoldoende beoordelen. Vanaf augustus 2024 weegt de standaard basisvaardigheden voor het funderend onderwijs mee als een beslissende standaard voor het oordeel onvoldoende of zeer zwakke school. Een onvoldoende op de standaard betekent dan dat de school het oordeel onvoldoende krijgt. Bij meer onvoldoendes op standaardniveau kan de school het oordeel zeer zwak krijgen.

Voor het funderend onderwijs is ook een aantal andere standaarden uit onze onderzoekskaders per augustus 2023 geconcretiseerd. In de standaard Zicht op ontwikkeling en begeleiding (Onderwijsproces 2 ofwel OP2) zijn de referentieniveaus voor taal en rekenen expliciet benoemd en is toegevoegd dat er sprake moet zijn van hoge verwachtingen. In de standaard Pedagogisch-didactisch handelen

(Onderwijsproces 3 ofwel OP3) is verduidelijkt wat we bij deze standaard onderzoeken en beoordelen.

2.2.2 *Sociale veiligheid*

In het funderend onderwijs intensiveren we ons toezicht op de sociale veiligheid. We handhaven strikter op de monitoring van de sociale veiligheid van leerlingen. We rappelleren sneller als we daar op 1 juli geen gegevens over beschikbaar hebben. Daarnaast interveniëren we sneller bij meldingen en signalen. Ook is er extra geïnvesteerd in de bekendheid van de vertrouwensinspectie. Verder werken we samen met het ministerie van OCW aan verbreding en verdieping van de monitoring van de sociale veiligheid en aan een meldplicht voor ernstige incidenten. Een en ander zal extra informatie opleveren die het toezicht op sociale veiligheid verder versterkt.

2.2.3 *Integrale aanpak*

We bekijken het stelsel, de besturen en de scholen en opleidingen in samenhang. Het gaat hierbij om een goede balans in ons toezicht op de verschillende niveaus: stelsel, besturen en scholen en opleidingen. Waarbij we daar actief zijn - bij besturen en scholen/opleidingen en op thema's - waar dat het meeste nodig is. Daarbij kunnen de uitkomsten van activiteiten op het ene niveau leiden tot activiteiten op een ander niveau. Bevindingen op stelselniveau kunnen leiden tot de agendering van thema's voor onderzoeken bij besturen en scholen of opleidingen. Andersom kunnen we knelpunten die we vaker aantreffen bij besturen en scholen of opleidingen op stelselniveau verkennen of onderzoeken. In 2024 ligt de nadruk op het versterken van het directe toezicht op scholen. Dit directe toezicht op scholen is er in een aantal vormen, deels al bestaand, deels nieuw.

Het vierjaarlijks onderzoek bij besturen en hun scholen of opleidingen

Uitgangspunt is dat we bij elk bestuur elke vier jaar onderzoek doen. In het vierjaarlijks onderzoek is de centrale vraag of (en hoe) het bestuur zorg draagt voor onderwijs van voldoende kwaliteit en voor (financiële) continuïteit. Dit type onderzoek omvat ook onderzoeken op scholen en opleidingen; met verificatieactiviteiten krijgen we zicht op de sturing van het bestuur op de kwaliteit en de continuïteit van het onderwijs en op de ambities en hoe dit doorwerkt bij de scholen en opleidingen van het bestuur. Als daar aanleiding toe is, doen we risico-onderzoek bij scholen en opleidingen.

Risico-kwaliteitsonderzoeken

We volgen elk jaar de prestaties van alle besturen en scholen/opleidingen met onze zogeheten Jaarlijkse risico- en prestatieanalyse. In deze analyse betrekken we vooral de onderwijsresultaten, de financiële kengetallen, de ontwikkeling van de leerlingenpopulatie of studentaantallen en eventuele signalen. Zien we op basis van onze jaarlijkse analyse bepaalde risico's bij een bestuur of een school/opleiding, dan kan dit leiden tot een gesprek met het bestuur. Het kan ook leiden tot een kwaliteitsonderzoek bij een school of instelling, afhankelijk van de aard en omvang van de risico's en hoe we de kwaliteitszorg van het bestuur beoordelen.

Steekproef kwaliteitsonderzoeken

Om een beter beeld te krijgen van hoe het Nederlandse onderwijs er voor staat, voeren we vanaf september 2023 steekproefsgewijs kwaliteitsonderzoeken uit op

scholen in het primair, voortgezet en speciaal onderwijs. Op basis van deze onderzoeken geven we ook rechtstreeks feedback aan scholen. Ook in het middelbaar beroepsonderwijs voeren wij steekproef-kwaliteitsonderzoeken uit; hier worden deze onderzoeken geïntegreerd in de vierjaarlijkse onderzoeken. De steekproef-kwaliteitsonderzoeken leveren informatie op voor het onderwijsveld, voor politiek en beleid en voor het toezicht. Beter zicht op en meer inzicht in de (ontwikkeling van de) onderwijskwaliteit kan bijdragen aan de verbetering van het onderwijs via de lijnen van de ontwikkeling de respectievelijke invalshoeken van het politiek en beleid, het onderwijsveld en het toezicht van de inspectie.

2.2.4 Adaptieve aanpak: aanpak die goed aansluit bij wat nodig is

Waar nodig sneller ingrijpen

In lijn met het coalitieakkoord hebben we in ons handhavingsbeleid waar dat binnen de wet- en regelgeving mogelijk is kortere termijnen gerealiseerd. De termijnen betreffen bijvoorbeeld hoor- en wederhoor, de publicatie van rapporten en de periode tussen het onderzoek en een eventueel besluit over handhaving.

Daarnaast willen we vanaf 2024 meer differentiatie in hersteltermijnen gaan toepassen. Waar dat juridisch en ook anderszins haalbaar is, willen we sneller herstel eisen, opdat het onderwijs voor leerlingen en studenten zo snel mogelijk weer van voldoende kwaliteit is. Verder willen we waar dat mogelijk en passend is het aantal herstelkansen beperken en wanneer dat opportuun is eerder sancties toepassen. Hierover zullen we nog met het onderwijsveld communiceren. We willen een en ander doen in het belang van leerlingen en studenten.

Uitbreiding interventies

De inspectie ontwikkelt een breed repertoire aan interventies.

Een van de interventies die we (verder) ontwikkelen is onaangekondigd bezoek. Dit doen we naar aanleiding van de in de Tweede Kamer aangenomen motie over meer onaangekondigd bezoek en de toezegging die de minister aan de Kamer heeft gedaan. De inspectie zet dit instrument in waar dit effectief kan zijn.

Waardering laten blijken

Nu de waardering Goed als eindoordeel over een school en ook het predicaat Excellent per augustus 2023 zijn afgeschaft, zoeken we naar andere manieren om verbetering van het onderwijs te bevorderen en waarderen. We laten extern onderzoek doen (afronding najaar 2023) naar de effecten die de waardering Goed en het predicaat Excellente School hebben gehad om te leren wat wel en niet werkt. De meeste kwaliteitswinst is te halen bij de groep scholen die nu 'net' voldoende is. We blijven in elk geval de waardering Goed toekennen op het niveau van besturen en ook op het niveau van de standaarden in het funderend onderwijs en het middelbaar beroepsonderwijs.

2.3 Toezicht hoger onderwijs

In het hoger onderwijs beoordeelt en bevordert de inspectie de kwaliteit van het stelsel. We volgen de ontwikkelingen in de kwaliteit en de financiële staat van het hoger onderwijs en rapporteren daarover rapporteren jaarlijks in een aantal themarapporten en in de Staat van het Onderwijs.

In het hoger onderwijs zien we ook toe op de naleving van de wettelijke voorschriften die voor de instellingen voor hoger onderwijs gelden. Bij ernstige incidenten kunnen we onderzoek doen bij een instelling. Ook houden we toezicht op de naleving van de Wet bescherming namen en graden in het hoger onderwijs.

We houden toezicht op zowel de bekostigde als de niet-bekostigde instellingen in het hoger onderwijs. Het financieel toezicht (dat gaat over rechtmatigheid, doelmatigheid en continuïteit) richt zich echter in beginsel alleen op de bekostigde instellingen, tenzij ons wordt gevraagd te adviseren over het recht om graden te verlenen; dan toetsen we ook bij niet-bekostigde instellingen de financiële continuïteit. Dat doen we eveneens, als zich daar incidenten voordoen waarbij de belangen van studenten aan de orde zijn.

Verder houden we toezicht op het accreditatiestelsel. Dit toezicht betreft het Nederlandse deel van het Nederlands-Vlaamse accreditatiestelsel en omvat geen toezicht op de Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO), maar op de kwaliteit van het functioneren van het accreditatiestelsel in Nederland. Dit toezicht voeren we uit op basis van een afzonderlijk toezichtkader, met daarin onze werkwijze en ons waarderingskader, dat wil zeggen de omschrijving van de kwaliteitstandaarden waaraan het accreditatiestelsel dient te voldoen.

Met de Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO) en de Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs (CDHO) maken we afspraken om dubbele bevraging en overlap te voorkomen. De stelselonderzoeken die wij doen maken onderdeel uit van de jaarlijkse informatieafpraak met de Vereniging Hogescholen, Universiteiten van Nederland (UNL) en het ministerie van OCW.

In het hoger onderwijs hebben wij een adviserende rol bij toetredingsaanvragen van rechtspersonen voor hoger onderwijs en bij aanvragen voor transnationale educatie.

2.4 Specifieke onderdelen van het toezicht van de inspectie

2.4.1 Onderwijs en kinderopvang in Caribisch Nederland

Het toezicht van de Inspectie van het Onderwijs richt zich ook op het onderwijs en de kinderopvang in Caribisch Nederland (Bonaire, Sint Eustatius en Saba). We werken in Caribisch Nederland met een onderzoekskader dat gebaseerd is op het kader dat in Europees Nederland geldt.

2.4.2 Nieuwe scholen in het bekostigd onderwijs

De inspectie heeft sinds 2021 tot taak om een oordeel te geven over de onderwijskwaliteit die te verwachten is op nieuwe scholen in het bekostigd onderwijs. Wie een nieuwe school wil oprichten, kan dit melden bij de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) en dient dan bij DUO documentatie aan te leveren als beschreven in de wet. De inspectie gebruikt die documentatie bij het uitvoeren van de kwaliteitstoets. De minister besluit, mede op basis van het advies van de inspectie, over de aanvraag.

2.4.3 *Centrale toetsing en examinering*

De inspectie ziet erop toe dat de afname van de centrale examens in het voortgezet onderwijs, het voortgezet algemeen volwassenenonderwijs (vavo) en het middelbaar beroepsonderwijs volgens de voorschriften verloopt. Ook beoordelen we de uitvoering van de processen door het College voor Toetsen en Examens (CvTE). In bepaalde gevallen kunnen we maatregelen nemen. Zo hebben we de bevoegdheid om te besluiten dat een centraal examen opnieuw moet worden afgenomen.

2.4.4 *Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs Bedrijfsleven*

In het middelbaar beroepsonderwijs houden we, behalve op de onderwijsinstellingen, toezicht op de Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs Bedrijfsleven (SBB). Deze organisatie voert wettelijke taken uit voor de kwalificatiestructuur en de beroepspraktijkvorming. Het gaat hierbij onder meer om het zorgdragen voor voldoende stages en leerbanen en het bevorderen van de kwaliteit daarvan en het bevorderen van de aansluiting van het beroepsonderwijs op de arbeidsmarkt. Als toezichthouder kijken wij vanuit ons in 2022 aangepaste onderzoekskader naar de resultaten van de uitvoering van de wettelijke taken door de SBB. Verder geven we een oordeel over de kwaliteit van de uitvoering van de wettelijke taken en de borging daarvan. Het toezicht is risicogericht en proportioneel ingericht op basis van informatie uit de mbo-sector en verantwoording door SBB.

2.4.5 *Kinderopvang, voor- en vroegschoolse educatie en Lokale Educatieve Agenda*

In opdracht van de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) heeft de Inspectie van het Onderwijs interbestuurlijk toezicht op de uitvoering van de wettelijke toezichthoudende en handhavende taken van gemeenten op het terrein van de kinderopvang alsmede op de uitvoering van de taak om minimaal jaarlijks overleg met de houders kinderopvang en de besturen voor primair en voortgezet onderwijs te organiseren in het kader van onderwijsachterstandenbeleid. Onder beide gemeentelijke taken valt een aantal sub-taken. Zo is het organiseren en uitvoeren van voor- en vroegschoolse educatie een belangrijk onderdeel van het onderwijsachterstandenbeleid. Met ons toezicht willen we gemeenten stimuleren de kwaliteit van de uitvoering te (blijven) verbeteren.

Gemeenten verantwoorden zich jaarlijks aan de inspectie over de uitvoering van hun wettelijke taken. De inspectie voert risicoanalyses uit, waarin zij eventuele signalen, de toezichthistorie en andere relevante informatie betreft. Naast risicogericht onderzoek doet de inspectie op dit terrein ook stelselonderzoek.

We rapporteren over onze bevindingen en onderzoeken op het terrein van kinderopvang, voor- en vroegschoolse educatie en Lokale Educatieve Agenda aan de minister van SZW. Dat doen we onder meer op stelstelniveau met themaonderzoeken en het Landelijk rapport gemeentelijk toezicht kinderopvang. Daarnaast hebben we goed overleg met het ministerie van OCW over de voor- en vroegschoolse educatie en het onderwijsachterstandenbeleid. Over de bevindingen en onderzoeken in het kader van deze taken rapporteren we ook aan de minister van OCW.

2.4.6 *Particulier onderwijs*

B2- en B3-scholen

De inspectie houdt toezicht op de zogeheten B2- en B3-scholen.

B2-scholen zijn particuliere scholen met een zelfstandige examenlicentie. Deze zelfstandige exameninstellingen voor algemeen voortgezet onderwijs mogen zelf examens afnemen volgens artikel 56 van de Wet op het voortgezet onderwijs of artikel 1.4a.1 van de Wet educatie en beroepsonderwijs. De inspectie heeft jaarlijks gesprekken met de besturen om de onderwijsresultaten te bespreken. De onderwijsresultaten worden anders berekend dan bij het bekostigde voortgezet onderwijs, bijvoorbeeld doordat een deel van de leerlingen al vakken heeft afgesloten. Hierover zijn afspraken gemaakt met de B2-scholen.

B3-scholen zijn niet door de overheid bekostigde scholen voor basisonderwijs en/of voortgezet onderwijs. De ouders betalen de kosten voor het onderwijs op deze scholen. Bij de nieuw startende scholen toetsen we of ze kunnen worden aangemerkt als 'school in de zin van artikel 1, onderdeel b, onder 3 van de Leerplichtwet 1969' en brengen daarover bindend advies uit aan colleges van burgemeester en wethouders. Is de onderwijsvoorziening eenmaal erkend als 'school', dan houden wij regelmatig toezicht op de onderwijskwaliteit, waarbij we prioriteit geven aan B3-scholen met een risico op onvoldoende kwaliteit.

Particuliere (niet-bekostigde) mbo-instellingen

Particuliere (niet-bekostigde) instellingen in het middelbaar beroepsonderwijs beoordelen we met hetzelfde onderzoekskader als instellingen die door het Rijk bekostigd worden, met uitzondering van het onderdeel financieel toezicht.

2.4.7 Internationale scholen, Europese scholen en Nederlandse scholen in het buitenland

De inspectie is verantwoordelijk voor het toezicht op de internationale scholen in Nederland. Dit toezicht concentreert zich op de lessen Nederlandse taal aan leerlingen met (ook) de Nederlandse nationaliteit. Er zijn twee soorten scholen die onderwijs voor het Europees Bacculaureat-diploma (EB) mogen aanbieden: Europese Scholen en andere geaccrediteerde scholen.

In Nederland hebben we één Europese school, in Bergen. De Europese scholen zijn in eerste instantie opgericht voor kinderen van ambtenaren van de Europese Unie. De Europese Scholen zijn opgericht door het EB-bestuur (*Board of Governors of the European Schools*). Het onderwijs op deze scholen wordt afgesloten met het Europees Bacculaureaat dat toegang geeft tot het hoger onderwijs in alle EU-lidstaten. Nederland is met twee inspecteurs vertegenwoordigd in de voor het toezicht op de Europese scholen verantwoordelijke Europese Raad van Inspecteurs.

De zogenoemde andere geaccrediteerde scholen zijn niet opgericht door het EB-bestuur, mogen wel het officiële EB-programma aanbieden en het EB-diploma uitreiken, en zijn financieel, juridisch en administratief en ook qua toezicht ingebed in de nationale context van de lidstaat van vestiging. In Nederland is er één school van dit type, namelijk de Europese school in Den Haag.

De inspectie houdt verder toezicht op de Nederlandse scholen in het buitenland die ondersteund worden door de overheid via de Stichting Nederlands Onderwijs in het Buitenland (NOB). Dit onderwijs vindt plaats op ruim 200 leslocaties voor Nederlandse Taal en Cultuur (NTC-scholen) in 120 landen, op circa 15 dagscholen voor primair onderwijs en 4 voor voortgezet onderwijs, en op 7 instellingen die afstandsonderwijs verzorgen. In totaal gaat het om ongeveer 13.000 leerlingen. Het

doel van dit onderwijs is dat voor de betreffende leerlingen aansluiting met het onderwijs in Nederland mogelijk blijft. In 2024 gaan we het toezicht op de Nederlandse scholen in het buitenland meer risicogericht en proportioneel vormgeven. Ook zullen we in 2024 het onderzoekskader voor het toezicht op Nederlandse scholen in het buitenland (daterend uit 2019) herzien.

3 Stelseltoezicht

3.1 Inleiding

In het kader van ons toezicht op het onderwijs doen wij stelselonderzoek en ondernemen we stelselactiviteiten. Met ons stelselonderzoek willen we systematisch zicht krijgen op het functioneren van het stelsel, meer specifiek op de mate waarin en wijze waarop het stelsel de kernfuncties kwalificatie, socialisatie en allocatie vervult en op de organisatiekwaliteit als noodzakelijke randvoorwaarde. Bij deze functies en de randvoorwaarden focussen we in de eerste plaats op de basisvaardigheden, kansengelijkheid en passend onderwijs.

Daarbij hebben we specifiek voor de periode 2023-2025 enkele thema's die mede leidend zijn voor de keuzes in ons stelselonderzoek: (1) de kwaliteit van de onderwijsprofessionals, (2) het curriculum en het aanbod en (3) flexibilisering en netwerken (als beoogde oplossingen voor knelpunten in het onderwijs). Daarnaast besteden we aandacht aan andere relevante en urgente thema's om zicht te houden op (de kwaliteit van) het onderwijs. In de bijlage bij dit jaarwerkplan is een overzicht opgenomen van de voorgenomen stelselonderzoeken, waarbij aangegeven is op welke van de genoemde thema's deze onderzoeken zich richten.

De onderzoeken leveren in de meeste gevallen een onderzoeksrapport op en leveren ook inbreng voor de Staat van het Onderwijs die in het voorjaar van 2025 uitkomt.

Hieronder beschrijven we de geprogrammeerde stelselonderzoeken. In 3.2 staan jaarlijkse rapportages, in paragraaf 3.3 de onderzoeken die doorlopen vanuit 2023 en in paragraaf 3.4 de nieuwe onderzoeken, gerubriceerd onder de genoemde kernfuncties en de organisatiekwaliteit als noodzakelijke randvoorwaarde.

Uiteraard kan het zijn dat er gedurende het jaar aanleiding is stelselonderzoek te doen dat niet in het jaarwerkplan 2024 staat. Zoals eerder aangegeven, wil de inspectie wendbaar zijn en snel kunnen schakelen op thema's die prioriteit hebben of krijgen. Het kan dan zijn dat dit dan consequenties heeft voor andere onderzoeken, bijvoorbeeld voor het tempo of de aanpak. Per geval zal gekeken worden of er nadere prioritering plaatsvindt of dat wellicht extra capaciteit kan worden ingezet. Daarover vindt dan overleg plaats met het ministerie van OCW.

3.2 Jaarlijkse rapportages

In deze paragraaf is te vinden met welke jaarlijks terugkerende rapportages we een beeld geven van het functioneren van het stelsel op de kernfuncties kwalificatie, socialisatie en allocatie, en op organisatiekwaliteit als noodzakelijke randvoorwaarde.

Staat van het Onderwijs

In de Staat van het Onderwijs beschrijven we jaarlijks de kwaliteit en de financiële staat van het Nederlandse onderwijsstelsel en beschrijven we trends en ontwikkelingen. Elk voorjaar rapporteren we over de staat van het onderwijs aan de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Deze biedt het rapport vervolgens namens de regering met een beleidsreactie aan de Staten-Generaal aan. Jaarlijks lichten we ook een aantal specifieke thema's uit. Zo doen wij voor de Staat van het

Onderwijs die wij in 2025 uitbrengen in 2024 een aantal onderzoeken. Deze zijn terug te vinden in paragraaf 3.4 (Nieuw onderzoek). Daarnaast zal de Staat van het Onderwijs 2025 de uitkomsten van de jaarlijkse monitoring van het stelsel en de sectoren laten zien. Bij de monitoring besteden we ook aandacht aan de COVID-19-cohorten die zich door het stelsel begeven, aan gelijke kansen op verschillende momenten in de schoolloopbaan van leerlingen en studenten en aan de resultaten van (internationale) peilingsonderzoeken die zicht geven op leerlingprestaties op onder meer de basisvaardigheden.

Steekproef-kwaliteitsonderzoeken

Sinds 2023 doen we jaarlijks bij een steekproef van scholen, afdelingen en opleidingen kwaliteitsonderzoek (de zogenaamde steekproef-kwaliteitsonderzoeken). Dit doen we om op stelselniveau beter zicht te krijgen op de kwaliteit van het onderwijs op de scholen en opleidingen en van het stelsel als geheel. De eerste voorlopige resultaten hiervan zullen we publiceren in de Staat van het Onderwijs 2024. In 2024/2025 voeren we een tweede cyclus van steekproef-kwaliteitsonderzoeken uit in het primair onderwijs (basisonderwijs en speciaal basisonderwijs), het (voortgezet) speciaal onderwijs, het voortgezet onderwijs en het middelbaar beroepsonderwijs. Hierover publiceren we in de Staat van het Onderwijs 2025.

Landelijk Rapport gemeentelijk toezicht kinderopvang

In opdracht van de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) voeren we interbestuurlijk toezicht uit op de uitvoering door gemeenten van hun (toezicht)taken ten aanzien van de kinderopvang voor het jonge kind. Over dit toezicht brengen we het jaarlijkse Landelijk Rapport gemeentelijk toezicht kinderopvang uit. De minister van SZW zendt het Landelijk Rapport gemeentelijk toezicht kinderopvang aan de Tweede Kamer, vergezeld van de voorgenomen acties op basis van onze bevindingen en conclusies.

Landelijk rapport voor- en vroegschoolse educatie/Lokale Educatieve Agenda

Ten slotte rapporteren we jaarlijks over ons toezicht op voor- en vroegschoolse educatie (VVE) en de Lokale Educatieve Agenda (LEA). We monitoren de ontwikkelingen en signaleren en agenderen eventuele risico's voor het stelsel. We stimuleren gemeenten hiermee om hun wettelijke taak in dit kader van VVE/LEA op te pakken en waar nodig verbeteringen in de uitvoering aan te brengen. In 2024 bevat het landelijk rapport VVE/LEA ook de resultaten uit ons signaalgestuurde toezicht op de kwaliteit van de voorschoolse educatie.

3.3 Doorlopend onderzoek

Een aantal eerder gestarte onderzoeken (uit het Jaarwerkplan 2023, zie daar ook de omschrijving van deze onderzoeken) loopt in 2024 door. Het gaat om de volgende onderzoeken, waarvan de meeste in de eerste helft van 2024 zullen worden afgerond:

Kwalificatie:

- *Ervaren toerusting leerlingen en studenten*
(voortgezet onderwijs, voortgezet speciaal onderwijs, middelbaar beroepsonderwijs en hoger onderwijs)\
- *Basisvaardigheden gedurende de schoolloopbaan*
(primair onderwijs, voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs)

Allocatie

- *Onderwijsachterstanden van nieuwkomers*
(primair en voortgezet onderwijs)

Organisatiekwaliteit

- *Dagelijkse oplossingen leraren- en schoolleiderstekort*
(primair, voortgezet en (voortgezet) speciaal onderwijs)
- *Kwaliteitsmeting vroegschoolse educatie*
(primair onderwijs)
- *Samenwerking tussen regulier en speciaal onderwijs*
(primair, voortgezet en (voortgezet) speciaal onderwijs)
- *Bijzondere bekostiging*
(primair en (voortgezet) speciaal onderwijs)
- *Sturing: raden van toezicht*
(hoger onderwijs)

3.4 Nieuw onderzoek

Deze paragraaf bevat nieuw stelselonderzoek, gerubriceerd onder Monitoring (3.4.1), de kernfuncties Kwalificatie (3.4.2), Socialisatie (3.4.3) en Allocatie (3.4.4) en Randvoorwaarden (3.4.5).

3.4.1 Monitoring

Naast de monitoring ten behoeve van de Staat van het Onderwijs, de steekproef-kwaliteitsonderzoeken, het onderzoek ten behoeve van het landelijk rapport Gemeentelijk toezicht kinderopvang 2023 en het landelijk rapport VVE/LEA, doet de inspectie peilingsonderzoek (Peil.onderwijs)

Peil.onderwijs

Sinds 2014 voert de Inspectie van het Onderwijs in opdracht van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) de regie over de peilingsonderzoeken in het primair onderwijs (laatste leerjaar van het (speciaal) basisonderwijs). Deze opdracht is in 2020 uitgebreid naar het laatste leerjaar van het speciaal onderwijs (2020) en het einde van het tweede leerjaar van het voortgezet (speciaal) onderwijs (2021). Medio 2023 is daar het uitvoeren van een eerste peilingsonderzoek in het mbo bijgekomen. In 2024 werken we aan de voorbereiding en uitvoering van een aantal peilingsonderzoeken. Zie de tabel hieronder.

Peilingsonderzoek	Data-verzameling	rapportage
Rekenen en wiskunde voortgezet onderwijs	2021/2022	Voorjaar 2024
Digitale geletterdheid einde basisonderwijs	2021/2022	Voorjaar 2024
Taal en rekenen einde basisonderwijs, speciaal basisonderwijs en speciaal onderwijs	2023	Voorjaar 2024
Leesvaardigheid voortgezet (speciaal) onderwijs	2022/2023	Eind 2024
Rekenen-Wiskunde einde basisonderwijs, speciaal basisonderwijs en speciaal onderwijs	2022/2023	Eind 2024
Mens en Maatschappij einde basisonderwijs	2022/2023	Voorjaar 2025
Schrijfvaardigheid voortgezet onderwijs	2023/2024	Eind 2025
Bewegingsonderwijs einde basisonderwijs	2023/2024	Eind 2025

Mondelinge taalvaardigheid einde basisonderwijs, speciaal basisonderwijs en speciaal onderwijs	2023/2024	Voorjaar 2026
Mens en Natuur einde basisonderwijs	2023/2024	Voorjaar 2026
Rekenen en wiskunde voortgezet (speciaal) onderwijs	2024/2025	Eind 2026
Kunstzinnige oriëntatie einde basisonderwijs	2024/2025	Eind 2026
Rekenen eerste verblijfsjaar middelbaar beroepsonderwijs	2024/2025	Eind 2026
Digitale geletterdheid voortgezet onderwijs	2025/2026	Eind 2027
Leesvaardigheid einde basisonderwijs, speciaal basisonderwijs en speciaal onderwijs	2025/2026	Eind 2027
Engels einde basisonderwijs	2025/2026	Voorjaar 2028
Rekenen-Wiskunde einde basis onderwijs, speciaal basisonderwijs en speciaal onderwijs	2026/2027	Eind 2028
Burgerschap einde basisonderwijs, speciaal basisonderwijs, speciaal onderwijs en tweede leerjaar voortgezet (speciaal) onderwijs	2026/2027	Voorjaar 2029

3.4.2

Kwalificatie

Niet-cognitieve vaardigheden en vervolgsucces

Centrale vraag: Welke niet-cognitieve vaardigheden hangen samen met vervolgsucces in de schoolloopbaan of op de arbeidsmarkt en zijn deze vaardigheden terug te vinden in de curricula van scholen en opleidingen?

In het najaar van 2023 start vanuit een samenwerking met de ROA/Universiteit Maastricht (UM) een onderzoek naar de vaardigheden die in de toekomst veel gevraagd zullen worden op de arbeidsmarkt en de mate waarin deze terug te vinden zijn in leerdoelen en curricula in het funderend onderwijs. Daarnaast wordt onderzocht in hoeverre scholieren in het voortgezet onderwijs en studenten in het middelbaar beroepsonderwijs deze vaardigheden tijdens hun schooltijd voldoende leren en in hoeverre docenten deze vaardigheden aanbieden. Dit onderzoek wordt gedaan door middel van analyses van vacatures en landelijke curricula, vragenlijsten en eventueel focusgroepen. In afstemming met de ROA/UM willen we dit onderzoek verbreden naar het voortgezet speciaal onderwijs en aanvullend in kaart brengen aan welke vaardigheden werkgevers bij hun werknemers die uit het voortgezet speciaal onderwijs afkomstig zijn het meeste belang hechten.

Waarde van een diploma

Centrale vraag: Wat is de waarde van een diploma voortgezet onderwijs (vo), middelbaar beroepsonderwijs (mbo) en hoger onderwijs (ho) in het vervolgonderwijs en op de arbeidsmarkt?

Een diploma moet garanties geven ten aanzien van de kennis, vaardigheden, competenties en bevoegdheden waarover gediplomeerden beschikken. Maatwerk en flexibilisering in het onderwijs kan de waarde van het diploma beïnvloeden. In dit onderzoek maken we concreet wat bedoeld wordt met diplomawaarde en het civiele effect dat daarvan uitgaat. Daarbij onderzoeken we het vertrouwen dat werkgevers en vervolgonderwijs hebben in de diploma's en mogelijke (deel)certificering.

3.4.3

Socialisatie

Veiligheid: Fysiek en verbaal geweld/Seksueel misbruik en seksuele intimidatie

Centrale vraag: *Welke beleid voeren besturen en scholen om fysiek geweld, verbaal geweld, seksuele intimidatie en seksueel misbruik tegen te gaan?*

De inspectie gaat – als eerste verkenning – portretten van scholen (basis en voortgezet onderwijs) maken over beleidskeuzes rond het tegengaan van fysiek en verbaal geweld en tevens (basis- en voortgezet onderwijs en speciaal onderwijs) over het tegengaan van seksuele intimidatie en seksueel misbruik. Daarbij kiezen we bij de invalshoek fysiek en psychisch geweld voor 5 scholen per sector waarop het geweld lijkt te verminderen en 5 scholen per sector waar dit niet het geval is. We spreken op deze scholen met bestuur, schoolleiding, een aantal docenten en een aantal leerlingen. Ook voor de invalshoek seksuele intimidatie en seksueel misbruik selecteren we 10 scholen per schooltype.

3.4.4 *Allocatie*

Aanbod in de regio

Centrale vraag: *Welk aanbod van afgestudeerden is er vanuit opleidingen in het hoger onderwijs voor de (regionale) arbeidsmarkt in tekortberoepen en waar komen deze afgestudeerden terecht?*

Een functie van het onderwijsstelsel is onder meer dat het studenten toelevert voor de arbeidsmarkt. Het is van belang dat studenten de keuze hebben uit een aanbod aan opleidingen dat aansluit bij de behoeften op de arbeidsmarkt en dat het onderwijs de afgestudeerden levert waaraan (in de regio) behoefte is. De inspectie gaat onderzoeken waar studenten die opleidingen voor tekortberoepen (bijvoorbeeld op het terrein van zorg, onderwijs, techniek en ict) volgen na afronding van hun opleiding instromen op de arbeidsmarkt. Met bestaande populatiedata bekijken we het regionale aanbod van deze afgestudeerden (zowel Nederlandse als internationale studenten) en brengen in kaart of zij op op de Nederlandse arbeidsmarkt zijn ingestroomd, en zo ja in welke regio en sector.

Innovatieve vormen van beroepspraktijkvorming (bpv) in het mbo

Centrale vraag: *Welke kansen en risico's hebben innovatieve vormen van de beroepspraktijkvorming voor de begeleiding van studenten in de beroepspraktijkvorming?*

In het eerste deel van dit onderzoek willen we zicht krijgen op innovatieve vormen van beroepspraktijkvorming in het mbo. We beschrijven de ontwikkelingen (denk aan vormen van hybride leren) en identificeren potentiële risico's, bijvoorbeeld voor specifieke sectoren, leerwegen of niveaus. Hierbij betrekken we zowel de bekostigde als de niet bekostigde sectoren. In een tweede deel willen we zicht krijgen op wat de ontwikkelen en risico's betekenen voor de begeleiding van de studenten. Een analyse hiervan kan inzicht bieden in eventuele knelpunten in het stelsel. Ook brengen we in kaart welke rol de Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs Bedrijfsleven in dit kader vervult.

Aansluiting hbo-wo: stapelen en toegang tot de master

Centrale vraag: *In hoeverre en waarom zijn (bekostigde) master-opleidingen in het wetenschappelijk onderwijs (wo) niet toegankelijk voor hbo-gediplomeerden?*

We richten ons in dit onderzoek op masteropleidingen in het wo die geen toegang biedt aan hoger beroepsonderwijs (hbo)-gediplomeerden, bijvoorbeeld door geen schakeltraject aan te bieden. We brengen het aantal en de kenmerken van deze opleidingen in kaart door middel van een herhaling van een uitvraag die we in 2018 deden. Daarbij kijken we ook of de toegankelijkheid groter is, na de aanpassing van de wet op dit terrein. We onderzoeken ook de redenen voor de gemaakte keuzes. In het kader van dit onderzoek spreken we met verschillende belanghebbenden in het wo en het hbo.

Studentkenmerken selecterende opleidingen in het hoger onderwijs (ho)

Centrale vraag: *Wat zijn de kenmerken van studenten die zich aanmelden voor een selecterende opleiding, die de selectie doorlopen en die toegelaten worden tot de opleiding?*

In vervolg op onze onderzoeken naar zelfselectie en de onderbouwing van de selectieprocedures (criteria, instrumenten en proces) en ter aanscherping van onze monitoring in het ho onderzoeken we op basis van bestaande data van de initiële en definitieve inschrijvingen aan opleidingen de kenmerken van potentiële studenten die zich aanmelden voor selecterende en niet-selecterende opleidingen, van potentiële studenten die het selectieproces van selecterende opleidingen doorlopen en van de uiteindelijk tot de opleiding toegelaten studenten. Bekeken wordt of we een relatie kunnen leggen tussen enerzijds de inhoud en het proces van selectie en anderzijds de kenmerken van studenten die uiteindelijk al dan niet door de instelling worden toegelaten.

3.4.5 *Randvoorwaarden*

Vervolgonderzoek flexibilisering middelbaar beroepsonderwijs (mbo)

Centrale vraag: *Hoe en met welk doel is flexibilisering in het mbo opgezet, behalen deze vormen hun doel en wat zijn de ervaringen met deze vormen van flexibilisering?*

Afhankelijk van de resultaten van het (verkennde) onderzoek (Jaarwerkplan 2023) naar flexibilisering in het mbo, wordt de precieze vraagstelling van dit onderzoek bepaald.

Examencommissies hoger onderwijs (ho)

Centrale vraag: *In welke mate borgen examencommissies in het ho de kwaliteit van de toetsing?*

Dit onderzoek bouwt voort op het onderzoek dat de inspectie in 2015 deed naar examencommissies in het ho. Destijds lag de focus op de taken, de invulling daarvan en de positie van examencommissies in de eigen instelling. In het hoger beroepsonderwijs zullen we focussen op de wijze waarop examencommissies zicht houden op de kwaliteit van de toetsing gezien recente ontwikkelingen zoals programmatisch toetsen, en op (het behalen van) de vereisten in flexibele leerroutes. In het wetenschappelijk onderwijs krijgt de professionaliteit van de examencommissies de nadruk in ons onderzoek.

Lerarentekorten en arbeidsvoorwaarden in het primair onderwijs: effecten op de kwaliteit van het onderwijs en de kanselijkheid voor leerlingen

Centrale vragen: *Van welke oplossingen (c.q. noodmaatregelen) bedienen scholen zich bij (acute) personeelstekorten en welke consequenties hebben de verschillende oplossingen voor de functioneren van scholen? Welke veelgebruikte proxy's voor het lerarentekort kunnen gevalideerd worden, en welke effecten zijn er van het lerarentekort op de prestaties van leerlingen? Welke mogelijkheden zijn er voor het verbeteren van het personeelsbeleid, de arbeidsvoorwaarden en arbeidsomstandigheden van leraren, in het bijzonder ten behoeve van het bevorderen van de kanselijkheid van leerlingen op achterstandsscholen?*

De Universiteit Maastricht sluit bij ons (lopende) inventariserend onderzoek naar dagelijkse oplossingen voor leraren- en schoolleiderstekort' (zie Jaarwerkplan 2023) aan met een parallelle meta-analyse van de (causale) effecten van de dagelijkse oplossingen die schoolleiders en besturen inzetten om met het leraren- en schoolleiderstekort om te gaan. Daarnaast wordt onderzocht in hoeverre leraren in het primair onderwijs te behouden zouden zijn door middel van (ander)

personeelsbeleid of (andere) arbeidsvoorwaarden en arbeidsomstandigheden. Ook wordt verkend of er meer te zeggen is over de effecten van het leraren- en schoolleiderstekort op de onderwijskwaliteit in het primair onderwijs.

Literatuuronderzoek continuüm voor leerlingen met ondersteuningsbehoeftes in inclusiever onderwijs

Centrale vraag: Wat leren we van de wijze waarop in andere landen ondersteuning in inclusiever onderwijs is georganiseerd?

Parallel aan ons lopende onderzoek naar de samenwerking tussen regulier en speciaal onderwijs' (zie Jaarwerkplan 2023) zal de Rijksuniversiteit Groningen in samenwerking met de inspectie een meta-analyse uitvoeren over de wijze waarop extra ondersteuning in het buitenland is georganiseerd en naar de effecten van deze ondersteuningsvormen. Door een overkoepelende en gezamenlijke analyse van deze beide onderzoeken kunnen we voor het Nederlandse onderwijs leren van initiatieven in andere landen.

Curricula van lerarenopleidingen

Centrale vraag: Hoe zitten de curricula van lerarenopleidingen in elkaar en welke theorieën en principes worden gehanteerd over leren en pedagogiek?

Het functioneren van de lerarenopleidingen is van groot belang voor de kwaliteit van leraren en daarmee ook het leren van leerlingen. Er is weinig systematische informatie over de daadwerkelijk uitgevoerde curricula (onder andere structuur, inhoud, studiepunten). De Radboud Universiteit zal samen met de inspectie in kaart brengen hoe curricula van lerarenopleidingen in elkaar zitten, bijvoorbeeld op het domein waarin afgestudeerden les zullen geven, en welke theorieën en principes gehanteerd worden over hoe mensen leren en qua pedagogiek. Hieruit volgt een overzicht van de structuur en de inhoud van de lerarenopleidingen.

Leskwaliteit beginnende leraren

Centrale vraag: Wat is de leskwaliteit van beginnende leraren en is er een relatie tussen de (versnelde) ontwikkeling van de leskwaliteit, de kenmerken van de begeleiding en de startleskwaliteit van de leraren vanuit de opleiding?

Eind 2023 start een 5-jarige cohortonderzoek in het basisonderwijs, vanuit een samenwerking met de Universiteit Twente, naar de ontwikkeling van de leskwaliteit van beginnende leraren in de eerste jaren van de inductiefase. In kaart wordt gebracht welke kenmerken van startersbegeleiding en -facilitering samenhangen met een (versnelde) ontwikkeling van deze leskwaliteit en welke factoren een relatie hebben met mobiliteit en uitval van leraren tijdens de inductiefase.

Kwaliteit van PDG-trajecten

Centrale vraag: Wat is de kwaliteit van de Pedagogisch Didactisch Getuigschrift-trajecten voor docenten in het mbo?

Voor het middelbaar beroepsonderwijs/hoger onderwijs schetsen we een stelselbeeld van de kwaliteit van de Pedagogisch Didactisch Getuigschrift-trajecten en de kengetallen van deze trajecten. We doen dit op basis van onderzoek naar de kwaliteit van de trajecten van alle pdg-aanbieders. In dit onderzoek richten we ons op de pedagogische didactische scholing en het afsluitende getuigschrift.

Professionalisering van onderwijsprofessionals

Centrale vraag: Op welke manier geven besturen het professionaliseringsbeleid voor hun onderwijspersoneel vorm?

De inspectie zet in het voorjaar van 2024 onder een representatieve groep besturen in het primair onderwijs, het (voortgezet) speciaal onderwijs, het voortgezet onderwijs en het middelbaar beroepsonderwijs een vragenlijst uit om zicht te krijgen op de ambities, verantwoordelijkheden en totstandkoming van keuzes ten aanzien

van professionalisering en professionaliseringsactiviteiten. Dit onderzoek is een vervolg op het onderzoek naar de inhoud van de professionaliseringsactiviteiten (Jaarwerkplan 2023).

Curriculumbewustzijn

Centrale vraag: *Hoe maken leraren in het basisonderwijs beredeneerde keuzes in de doelen en leerlijnen voor taal en rekenen?*

In deze verkenning brengen we door middel van interviews in kaart hoe leraren keuzes maken in hun aanbod, hoe goed ze zich toegerust voelen om deze keuzes te maken en of en hoe ze deze keuzes evalueren in het licht van de doelen die ze met het onderwijs willen bereiken. Ook interviewen we schoolleiders onder meer om na te gaan welke leerlijnen scholen gebruiken om hun aanbod voor taal en rekenen vorm te geven en hoe zij keuzes maken ten aanzien van het al dan niet gebruiken van lesmethodes.

Vakinhoudelijke en vakdidactische kennis en vaardigheden

Centrale vraag: *Wat zijn de vakinhoudelijke en vakdidactische kennis en vaardigheden van leraren op het gebied van leesvaardigheid, rekenen/wiskunde en burgerschap en in welke mate hangen deze samen met de gerealiseerde leergroei van hun leerlingen?*

Dit onderzoek is een verdiepend vervolg op de uitkomsten van de monitor leskwaliteit die focust op de algemene pedagogisch-didactische kwaliteit van leraren. In dit onderzoek richten we ons op de vakinhoudelijke en vakdidactische kennis en vaardigheden van leraren op het gebied van leesvaardigheid, rekenen/wiskunde en burgerschap. Voor leesvaardigheid en rekenen/wiskunde observeren we lessen om na te gaan in hoeverre leraren deze vakinhoudelijke en vakdidactische kennis en vaardigheden daadwerkelijk toepassen. Daarnaast vragen we leraren naar de door hen ervaren toerusting op het gebied van leesvaardigheid, rekenen/wiskunde en burgerschap. Indien mogelijk bekijken we tijdens schoolbezoeken leerlingvolgsysteemgegevens voor leesvaardigheid en rekenen/wiskunde, om de relatie met de leergroei van de leerlingen te leggen.

We voeren dit onderzoek uit bij scholen voor (speciaal) basisonderwijs, speciaal onderwijs en voortgezet (speciaal) onderwijs die in 2024/2025 deelnemen aan de tweede cyclus van steekproef-kwaliteitsonderzoeken.

Samenwerkingen en personeelsbeleid

Centrale vraag: *Wat is de relatie tussen samenwerking tussen/binnen besturen en personeelsbeleid en -behoud?*

De inspectie brengt door middel van interviews, vragenlijsten en focusgroepen of rondetafelgesprekken in kaart in hoeverre er op het gebied van het aantrekken en het behouden van personeel en/of het professionaliseringsbeleid samenwerking is tussen en binnen besturen. Ook brengen we in kaart welke middelen besturen besteden aan (de professionalisering van) tijdelijk ingehuurd onderwijsgevend personeel. Vervolgens bekijken we of er een relatie is tussen enerzijds de (vorm van de) samenwerking en de besteding van middelen aan tijdelijk ingehuurd onderwijsgevend personeel en anderzijds het verloop, verzuim en de salarisontwikkeling van docenten. Dit doen we in de sectoren primair onderwijs, voortgezet (speciaal) onderwijs en speciaal onderwijs.

Beweegredenen niet-bekostigde onderwijsinstellingen

Centrale vraag: *Wat zijn beweegredenen van initiatiefnemers om een b3-school op te richten, van ouders en leerlingen om hun kinderen onderwijs te laten volgen op een b3-school en van leerkrachten om op een b3-school les te geven en welke inrichting is volgens gesprekspartners onvoldoende aanwezig in het bekostigde onderwijs?*

De laatste jaren stijgt het aantal aanmeldingen van nieuwe niet-bekostigde onderwijsinstellingen in het vo en het vo. Er zijn zorgen over de mogelijkheden tot integratie van de betreffende leerlingen in de samenleving. We brengen met ons onderzoek in kaart welk aanbod deze scholen hun leerlingen bieden (en welke beweegredenen ze daarbij hebben) om hen voor te bereiden op deelname aan de samenleving. Op basis daarvan willen we een beeld geven van de gevolgen van de groei van het niet bekostigd onderwijs voor het stelsel. Ons onderzoek zal bestaan uit interviews met schoolleiders, docenten en -indien mogelijk- ouders.

Kwaliteitsborging stages

Centrale vraag: *Hoe is de kwaliteitsborging van stages voor leerlingen en studenten?*

We onderzoeken de kwaliteitsborging in het voortgezet onderwijs (vo) middelbaar beroepsonderwijs (mbo) en hoger onderwijs (ho) bij het vinden, uitvoeren en afronden van stages door studenten. In het vo doen we een verkennend kwalitatief onderzoek bij een aantal vmbo-afdelingen. In het ho richten we ons op één of twee sub-sectoren (bijv. de zorg en/of ICT). Voor de kwaliteitsborging van de beroepspraktijkvorming in het mbo maken we gebruik van steekproef-kwaliteitsonderzoeken. Bij deze onderzoeken beoordelen we instellingen op de onderzoekstandaard Beroepspraktijkvorming (OP5).

Fusies in het middelbaar beroepsonderwijs (mbo)

Centrale vraag: *Wat betekenen de recente fusies van mbo-instellingen voor het onderwijsstelsel in het mbo?*

In 2017 telde het mbo 66 door de overheid bekostigde instellingen. Op 1 januari 2023 waren dat er als gevolg van fusies nog 56 en de afname gaat naar verwachting verder. In dit onderzoek brengen we de kenmerken van de fusies in kaart en kijken we daarbij zowel naar de fusiepartners en hun beweegredenen als naar de motieven van invloedrijke externe actoren, bijvoorbeeld gemeentes of bedrijfsleven. Ook brengen we de kansen en risico's voor het mbo in beeld.

Taalbeleid hoger onderwijs

Centrale vraag: *Hoe maken universiteiten de keuze voor anderstaligheid voor (groepen) opleidingen: welke inhoudelijke gronden spelen een rol en hoe is de besluitprocedure ingericht?*

De inspectie onderzoekt of instellingen voor hoger onderwijs taalbeleid voeren en, zo ja, hoe dit beleid eruit ziet. In het bijzonder onderzoeken we of en hoe universiteiten keuzes maken voor anderstaligheid voor (groepen) opleidingen.

4 Hoe werkt de inspectie samen in het toezicht?

4.1 Inspectieraad

In de Inspectieraad werkt de Inspectie van het Onderwijs samen met andere rijksinspectiediensten. De Inspectieraad bevordert samenwerking en kennisdeling tussen de rijksinspecties. Daarnaast is de Inspectieraad opdrachtnemer en uitvoerder van besluiten van het kabinet of de eerst verantwoordelijke minister, wanneer het gaat om coördinatie van en samenwerking in het rijkstoezicht. Vanaf juni 2022 is inspecteur-generaal van het onderwijs Alida Oppers voorzitter van de Inspectieraad.

De afgelopen jaren pleitte de Inspectieraad voor wettelijke verankering van de waarborgen voor een onafhankelijke taakuitoefening en werkwijze van de rijksinspecties. Conform het coalitieakkoord werkt het kabinet sinds 2022 aan een Wet op de rijksinspecties, waarvan de afronding naar verwachting in 2024 zal plaatsvinden. De Inspectieraad volgt dit proces nauwgezet en zet haar kennis en expertise in, onder meer door het leveren van inhoudelijke bijdragen aan de verantwoordelijke minister.

In de Inspectieraad werken de rijksinspecties samen aan scholing en professionalisering. Het aanbod omvat opleidingen voor startende inspecteurs, het leertraject strategisch toezicht en het programma Top Toezichthouders. Het leren met en van elkaar draagt bij aan de verdere verbetering van het toezicht.

De rijksinspecties werken ook samen bij het (laten) doen van onderzoek naar toezicht. Vanuit de wetenschapsagenda van de Inspectieraad is in 2021 een vierjarig onderzoekstraject gestart door Tilburg University en de Vrije Universiteit Amsterdam in samenwerking met drie andere inspecties naar de wijze waarop toezichthouders omgaan met relevante netwerken.

4.2 Toezicht Sociaal Domein

Met de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd, de Inspectie Justitie en Veiligheid en de Nederlandse Arbeidsinspectie werken we samen in het samenwerkingsverband Toezicht Sociaal Domein (TSD). Het gaat hierbij om toezicht op de werking van het stelsel van zorg en ondersteuning in het sociaal domein. Daarbij staat de burger centraal. Gekeken wordt naar domein-overstijgende maatschappelijke problematiek rond onderwijs, zorg, jeugd, welzijn, wonen, veiligheid, werk en inkomen. TSD werkt samen met gemeenten en andere partijen in het sociale domein, onder meer ook met de lokale Wmo-toezichthouders.

Het huidige Meerjarenprogramma TSD loopt van medio 2021 tot medio 2024. Het meerjarenprogramma bevat drie toezichtlijnen: verbreden, verdiepen en reflecteren. Voor de jaren 2023-2024 is een geactualiseerde werkagenda opgesteld.

Verbreden – Samenwerking verbeteren voor meer integrale zorg en ondersteuning
In het sociaal domein werken veel partijen samen aan integrale zorg en ondersteuning voor de mensen die dat nodig hebben. Die samenwerking verloopt niet altijd optimaal. De inspecties willen samen met belangrijke stakeholders stappen zetten in de onderlinge samenwerking. Binnen TSD wordt een

gespreksleidraad ontwikkeld die inspecteurs kunnen hanteren bij gesprekken over samenwerking met bestuurders. Verder zijn wij als Inspectie van het Onderwijs betrokken bij 2 themaonderzoeken die TSD binnen deze toezichtlijn uitvoert: Onderwijszorgarrangementen en Werkdruk in het voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs.

Verdiepen – Op zoek naar mogelijkheden om hardnekkige knelpunten in de zorg en ondersteuning te doorbreken

Burgers krijgen vaak niet de hulp die ze nodig hebben. Met zogeheten actieonderzoeken onderzoekt TSD hardnekkige knelpunten in de toegang tot en de overgangen en samenloop tussen zorg en ondersteuning. Dit doet TSD in co-creatie met burgers en partijen in het veld. Binnen deze toezichtlijn onderzoekt TSD ook hoe organisaties in het sociaal domein alert blijven om te voorkomen dat ze (groepen) mensen die recht hebben op zorg- en ondersteuning onbedoeld uit- of buitensluiten, bijvoorbeeld mensen die moeite hebben met lezen en/of schrijven.

Reflecteren – Het systeem laten leren en zelf leren

TSD wil door het bij elkaar brengen van kennis van de inspecties beter in beeld krijgen hoe ontwikkelingen en veranderingen in het sociaal domein elkaar beïnvloeden en ook welke vergelijkbare processen de inspecties daarin tegenkomen. De vier inspecties gaan in dit kader met elkaar in gesprek over de thema's arbeidsmarktproblematiek en burgerbetrokkenheid.

4.3 NVAO en CDHO

In het hoger onderwijs werkt de inspectie nauw samen met de Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO) en de Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs (CDHO). De NVAO heeft als taak de beoordeling van de onderwijskwaliteit en de kwaliteitszorg van opleidingen en instellingen. De Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs (CDHO) adviseert de Minister gevraagd en ongevraagd over de doelmatigheid van het bekostigde onderwijsaanbod en de taakverdeling van de instellingen in het hoger onderwijs (macrodoelmatigheid). Doel van de samenwerking is het realiseren van een logisch, effectief en samenhangend stelsel van externe borging in het hoger onderwijs. Daarbij streven de inspectie, de NVAO en de CDHO naar het zo beperkt mogelijk houden van de administratieve lastendruk voor de instellingen. Gestreefd wordt naar optimale afstemming van de werkzaamheden en het uitvoeren van analyses.

4.4 Academische samenwerking

In het programma Academische Werkplaatsen Onderwijs (AWP) doet de inspectie in nauwe samenwerking met de wetenschap onderzoek naar voor de inspectie relevante thema's op het terrein van verbetering van de onderwijskwaliteit. Doel is om de aldus gezamenlijk verworven kennis te gebruiken in ons toezicht. Het programma dat eerder bestond uit de samenwerkingen met de Universiteit Maastricht en de Vrije Universiteit Amsterdam (AWP Onderwijskwaliteit), de Universiteit van Amsterdam (AWP Sociale Kwaliteit) en de Universiteit Twente (AWP Leskwaliteit) is in het 2022 en 2023 uitgebreid met twee nieuwe partners: de Erasmus Universiteit en de Rijksuniversiteit Groningen. De samenwerking met de Erasmus Universiteit is erop gericht om de effecten van toezicht in kaart te brengen en de lessen die hieruit volgen te gebruiken voor verbetering en de ontwikkeling van toezicht. De samenwerking met Rijksuniversiteit Groningen heeft als doel kansrijke

interventies te identificeren voor leerlingen met extra ondersteuningsbehoefte in het reguliere onderwijs.

De samenwerking in de Academische Werkplaatsen staat open voor onderzoekers, schoolbestuurders, leraren en gemeenten. Bij de AWP Onderwijskwaliteit en bij de AWP Sociale Kwaliteit is vanuit de inspectie een bijzonder hoogleraar benoemd. Een college van curatoren begeleidt deze bijzondere leerstoelen. Er is sprake van transparantie over de combinatie van het (deeltijd) bijzonder hoogleraarschap en het dienstverband dat een van de betrokkenen heeft bij de Inspectie van het Onderwijs.

Verder faciliteren we onderwijsonderzoek met stageplaatsen, het beschikbaar stellen van databestanden en het verzorgen van gastcolleges. We presenteren ons onderzoek op wetenschappelijke congressen en publiceren hierover in vaktijdschriften en in wetenschappelijke boeken en tijdschriften.

4.5 Vide

Vide is de beroepsvereniging van professionals in het veld van toezicht, inspectie, handhaving en evaluatie. Vide werkt aan professionalisering van de leden en draagt bij aan een continue verbetering van het toezicht. Onze medewerkers nemen deel aan Vide-bijeenkomsten en organiseren die soms zelf. Sinds mei 2023 heeft weer een medewerker van de Inspectie van het Onderwijs zitting in het bestuur van Vide.

4.6 Overleg met opsporingsinstanties

De inspectie heeft zo nodig overleg met de FIOD en het Openbaar Ministerie over zaken die relevant kunnen zijn voor de opsporing.

4.7 Samenwerking met de Autoriteit Persoonsgegevens

De inspectie heeft een samenwerkingsconvenant met de Autoriteit Persoonsgegevens (AP). Het toezicht op de omgang met privacyregels ligt bij de AP. Desgevraagd verstrekken de AP en de inspectie elkaar informatie die relevant kan zijn in de taakuitoefening.

4.8 Internationale samenwerking

Regelmatig hebben we contact met andere Europese inspecties. Internationale samenwerking draagt bij aan de ontwikkeling van ons toezicht en de professionalisering van onze medewerkers. Tegelijkertijd dragen we zelf met onze inbreng bij aan de ontwikkeling van het onderwijstoezicht in andere landen.

Binnen SICI, de vereniging van Europese onderwijsinspecties, werken we veel samen met de Angelsaksische en Scandinavische inspecties, de Vlaamse inspectie en de inspecties van een aantal Duitse deelstaten. We nemen deel aan internationale workshops in SICI-verband om kennis en ervaringen te kunnen uitwisselen en verzorgen zelf ook onderdelen daarvan.

Net als in de voorgaande jaren zullen we in 2024 enkele toezichtscans uitvoeren, waarmee we informatie verzamelen rond één of meer (strategische) thema's. Dit zorgt voor interne reflectie en levert input voor de ontwikkeling van ons toezicht.

In 2024 gaan we verder Erasmus+-project, samen met de Vlaamse inspectie. In dit project richten we ons op het toezicht op de basisvaardigheden. Van het 'Civic Values and Skills' project, dat we met de Schotse en Zweedse inspectie doen, zullen we in 2024 de resultaten naar buiten brengen. Verder loopt het project over stelseltoezicht, evaluatie en data science (research), dat we samen met de Engelse en Zweedse inspectie doen, in 2024 door.

Nederland en Suriname hebben in 2023 een zogeheten Memory of Understanding getekend voor samenwerking op onderwijsgebied. In het kader daarvan zullen wij in 2024 kennis en ervaring uitwisselen met de Surinaamse onderwijsinspectie.

Het Nederlandse inspectiesysteem staat als degelijk en innovatief aangeschreven. Er is vraag naar onze expertise (informatie en scholing). In 2024 zullen we internationale delegaties ontvangen en ook zelf bezoeken aan buitenlandse inspecties brengen om kennis te delen over ons toezicht.

5 Wat zijn de overige taken van de inspectie?

5.1 Vertrouwensinspecteurs

Ouders, leerlingen, docenten, directies en besturen kunnen de vertrouwensinspecteurs van de inspectie raadplegen, wanneer zich in of rond de onderwijs- of de kinderopvanginstelling (ernstige) problemen voordoen op het gebied van seksuele intimidatie en seksueel misbruik, fysiek en psychisch geweld of discriminatie en radicalisering.

De vertrouwensinspecteurs zijn bereikbaar via een speciaal meldpunt. Ze luisteren, informeren en adviseren, en registreren de meldingen in een vertrouwelijk dossier. Bij een vermoeden van een zedenmisdrijf en in de kinderopvang ook bij een vermoeden van mishandeling geldt voor besturen van onderwijsinstellingen en houders van kinderopvanginstellingen de meldplicht en de onverwijld overleg- en aangifteplicht, als het vermoeden een met taken belast persoon (leraar, ondersteunend personeel etc.) betreft. Zo nodig kan de vertrouwensinspecteur adviseren over het aangiftetraject of indiening van een formele klacht. De vertrouwensinspecteur doet niet zelf aangifte.

De door de vertrouwensinspecteurs behandelde zaken hebben een belangrijke signaalfunctie. De vertrouwensinspecteurs analyseren de ernst en omvang van de meldingen en agenderen op basis daarvan belangrijke thema's, in eerste instantie binnen de inspectie.

5.2 Woo-verzoeken, uitvoeringstoetsen, adviezen en ontheffingen

De inspectie behandelt verzoeken op grond van de Wet open overheid (Woo-verzoeken) en verzoeken op grond van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG).

We toetsen voorstellen voor nieuwe wet- en regelgeving op uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid.

In een aantal gevallen brengen we advies uit, bijvoorbeeld aan colleges van B&W over de vraag of niet-bekostigde onderwijsinstellingen in het funderend onderwijs kunnen worden aangemerkt als 'school in de zin van de Leerplichtwet'. Zulke adviezen hebben de status van besluit in de zin van de Algemene wet bestuursrecht. Ook adviseren we over aanvragen voor diploma-erkenning voor niet-bekostigde instellingen in het middelbaar beroepsonderwijs en in het hoger onderwijs over toetredingsaanvragen en bij aanvragen voor transnationale educatie. Ten slotte verlenen we ontheffingen in verband met toelating, onderwijstijd en verblijfsduur in het (voortgezet) speciaal onderwijs.

5.3 Wet normering topinkomens

Sinds 1 januari 2013 is de Wet normering topinkomens (WNT) van kracht. Het doel van de WNT is bovenmatige bezoldigingen en ontslagvergoedingen tegengaan bij instellingen in de (semi-) publieke sector. De inspectie is belast met het toezicht op en handhaving van de naleving van de WNT door onderwijsinstellingen. We doen

onderzoek doen naar aanleiding van meldingen van accountants, naar aanleiding van andere signalen en ook op eigen initiatief.

5.4 Vragen van publiek en instellingen

Ouders, leerlingen, studenten en anderen kunnen bij de inspectie terecht met vragen over het onderwijs en het toezicht van de inspectie. Zij kunnen ook bij de inspectie terecht met meldingen over de kwaliteit van het onderwijs of de veiligheid in de onderwijsinstelling en met klachten over de inspectie. Informatie Rijksoverheid verzorgt een deel van de eerstelijnsopvang voor ouders en leerlingen. Bij het team Klantcontact van de inspectie komen elk jaar ongeveer 20.000 vragen en meldingen binnen via de telefoon, het contactformulier en e-mail.

Vragen en meldingen waarin zorgen of klachten over scholen en instellingen worden gedeeld, hebben voor het toezicht van de inspectie een belangrijke signaalfunctie. We geven voortdurend aandacht aan onze toegankelijkheid, en aan de verbetering van de behandeling van signalen en vooral ook de transparante afwikkeling. We nemen melders zo goed mogelijk mee in de behandeling van hun signaal, zij krijgen ook een terugkoppeling. Op deze manier zijn zij betrokken bij ons toezicht.

We vinden het belangrijk om vooral ouders, leerlingen en studenten goed te informeren over hun positie en over de mogelijkheden die ze hebben om onderwijsinstellingen aan te spreken op hun verantwoordelijkheden. Ook vinden we het belangrijk om hen waar nodig door te verwijzen naar organisaties die verder kunnen adviseren en ondersteuning kunnen bieden. We willen onze toegankelijkheid voor melders vergroten en drempels wegnemen, onder meer door onze website en onze schriftelijke communicatie begrijpelijker te maken. Daarnaast willen we onderzoek doen naar doelgroepen die ons nu nog moeilijk weten te vinden. We willen bewerkstelligen dat ook hun signalen over het onderwijs ons bereiken.

Ook besturen, schoolleiders, leraren, gemeenten en andere bij het onderwijs betrokkenen kunnen bij ons terecht met vragen, opmerkingen en klachten over ons toezicht. Zij kunnen eveneens bij ons terecht met vragen en meldingen over onwenselijke situaties, de kwaliteit van het onderwijs of de veiligheid in een onderwijsinstelling. Voor scholen en besturen is het team Klantcontact het eerste aanspreekpunt.

6 Toegankelijkheid, transparantie en verantwoording

De inspectie hecht eraan transparant en toegankelijk te zijn en zich te verantwoorden over haar toezicht. Dit is temeer belangrijk, omdat de inspectie haar toezicht in onafhankelijkheid uitoefent. Hierbij hoort ook dat de inspectie de kwaliteit van haar werk borgt, onder meer door deze door een externe partij te laten beoordelen. In deze paragraaf wordt – overigens niet uitputtend - aangegeven op welke manieren een en ander gestalte krijgt.

6.1 Rapporteren over instellingstoezicht en stelselonderzoek

We rapporteren over onze vierjaarlijkse onderzoeken bij besturen en over de scholen waar we een kwaliteitsonderzoek, een risico-onderzoek of een onderzoek naar kwaliteitsverbetering doen.

Onze rapporten zijn openbaar. We publiceren ook overzichten van besturen met aangepast financieel toezicht, zeer zwakke scholen in het funderend onderwijs en mbo-opleidingen met onvoldoende onderwijs- of examenkwaliteit. Zeer zwakke scholen en afdelingen zijn verplicht de publieksvriendelijke samenvatting van ons instellingsrapport toe te sturen aan ouders van leerlingen. Ook deze publiceren wij.

Behalve de jaarlijkse Staat van het Onderwijs publiceren we jaarlijks ook de rapporten van de stelselonderzoeken die we afgerond hebben. Doorgaans stuurt de minister deze rapporten naar de Tweede Kamer, al dan niet voorzien van een beleidsreactie. Conform de Regeling Inspectie van het Onderwijs houdt de inspectie de openbaarmaking ten hoogste vijf weken aan in verband met de verzending aan de Tweede Kamer, zodat verzending aan de Kamer en publicatie door de inspectie op haar website in principe gelijktijdig kunnen plaatsvinden.

6.2 Duidelijk communiceren

De inspectie wil duidelijk communiceren. Daarom besteden we veel aandacht aan gebruiksvriendelijkheid, toegankelijkheid en vindbaarheid van online informatie op onze website. In 2023 ondertekenden we de Direct Duidelijk Deal. De inspanningen die hieruit voortvloeien moeten aan eenvoudigere en duidelijkere communicatie bijdragen.

6.3 ISO-certificering

Als toezichthouder vinden we het belangrijk dat ons werk kritisch bekeken wordt. Daarom beoordeelt een onafhankelijke organisatie ons tegen de ISO 9001:2015-norm. ISO 9001 is een internationale kwaliteitsnorm. In deze norm staan eisen om kwaliteitsmanagementsystemen te standaardiseren, meetbaar en controleerbaar te maken. Sinds maart 2019 zijn we ISO 9001:2015-gecertificeerd.

6.4 Wet open overheid

Per 1 mei 2022 is de Wet open overheid (Woo) in werking getreden. De Woo regelt het recht op informatie van de overheid. Uitgangspunt hierbij is dat iedereen recht

heeft op toegang tot publieke informatie en dat alle overheidsinformatie in beginsel openbaar is. Alleen in uitzonderingsgevallen wordt hiervan afgeweken. De inspectie ontvangt regelmatig informatieverzoeken op grond van de Woo. De inspectie wil in het kader van deze wet optimale zorgvuldigheid en openheid betrachten.

6.5 Effectiviteitsstudies

Evaluatie van het toezicht helpt ons de kwaliteit ervan te verbeteren en het toezicht effectiever te maken. Het kan daarnaast inzicht geven in de publieke meerwaarde van ons toezicht. Het evalueren van de kwaliteit en de effecten van het toezicht op scholen, besturen en stelsel is de komende periode een structureel onderdeel van onze toezichtontwikkeling.

6.6 Onafhankelijke Klachtadviescommissie

Er is op grond van Artikel 23 van de Wet op het onderwijstoezicht een onafhankelijke Klachtadviescommissie die zich in voorkomende gevallen volgens een in de Algemene wet bestuursrecht neergelegde procedure buigt over klachten die gaan over gedragingen van de inspectie. De Klachtadviescommissie behandelt klachten en adviseert daarover. Klachten worden vervolgens namens de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap door de inspecteur-generaal van het Onderwijs afgehandeld. De inspectie publiceert het jaarverslag van de Klachtadviescommissie op haar website.

6.7 Overleg met het georganiseerde onderwijsveld

De inspectie overlegt periodiek met vertegenwoordigers van het onderwijsveld, in de zogeheten ringen, over de onderzoekskaders. Bij onderwerpen die betrekking hebben op de vrijheid van inrichting overlegt de inspectie in elk geval met de erkende richtingen. Het is de bedoeling dat op deze manier een werkwijze tot stand komt die aansluit bij de in de verschillende sectoren en bij de verschillende betrokkenen heersende opvattingen over onderwijskwaliteit. In het overleg met vertegenwoordigers van het onderwijsveld is er ook aandacht voor (andere) belangrijke ontwikkelingen in het onderwijs en in het toezicht.

6.8 Raad van Advies

De inspectie heeft een Raad van advies die haar bijstaat in de waarborging van een zorgvuldige en professionele uitoefening van het toezicht. De Raad van advies geeft gevraagd en ongevraagd advies over de kwaliteit en de uitoefening van het toezicht. De rol van de Raad van advies is geregeld in artikel 24 van de Wet op het onderwijstoezicht. Volgens dit artikel richt de advisering zich in het bijzonder op de totstandkoming van de onderzoekskaders en een verantwoorde taakuitoefening.

7 Budget en capaciteit

In 2024 bedraagt het budget van de inspectie circa € 76,5 miljoen. Dit budget is in verband met de uitbreiding en aanscherping van de toezichttaken vanaf 2022 structureel uitgebreid. In 2024 is hier een bedrag voor gereserveerd van € 16.7 miljoen.

Tabel 6a laat zien hoe het (voorlopige) budget naar schatting zal worden besteed.

Tabel 6a – besteding budget in 2024

X € 1.000	
Exploitatiekosten	
Eigen Personeel	57.206
Inhuur Personeel	3.957
Overig Personeel	96
<i>Begrote personele kosten totaal</i>	<i>61.259</i>
ICT	7.544
Bijdrage aan Shared Service Organisaties	3.531
Overig Materieel	4.210
<i>Begrote materiële kosten totaal</i>	<i>15.285</i>
Begroting Inspectie van het Onderwijs	76.544

De inspectie heeft ongeveer 625 fte in dienst (peilmaand januari 2023). Tussen 80 en 85 procent van onze formatie betreft medewerkers die werkzaam zijn in het primaire proces, als inspecteur, analist, medewerker toezicht, kenniswerker, jurist of leidinggevende. De andere medewerkers werken in ondersteunende of adviserende functies.

Bijlage: Overzicht nieuw stelselonderzoek

Met ons stelselonderzoek streven we naar een samenhangend en dekkend beeld van het functioneren van het stelsel op de drie kernfuncties kwalificatie, socialisatie en allocatie (inclusief gelijke kansen) en de organisatiekwaliteit als noodzakelijke randvoorwaarde. Daarnaast willen we expliciet oog houden voor de drie geprioriteerde thema's Kwaliteit onderwijsprofessionals (KP), Curriculum en aanbod (Cur) en Flexibilisering en netwerken (Flex/netw) en voor de inhoudelijke speerpunten basisvaardigheden (BV), gelijke kansen (GK) en passend onderwijs (PaO).

Voor de programmering van 2024 hebben we in onderstaande tabel in beeld gebracht hoe we met onze onderzoeken de kernfuncties en de organisatiekwaliteit als randvoorwaarde bestrijken en de bestaande speerpunten dekken. De stelselonderzoeken uit het Jaarwerkplan 2023 die doorlopen naar 2024 zijn in de tabel niet opgenomen.

	Onderzoek	Thema's			Speerpunten			Betrokken sectoren
		KP	Cur	Flex/netw	BV	GK	PaO	
Monitoring	Staat van het Onderwijs: Monitoring stelsel en sectoren (incl. vragenlijst t.b.v. de Staat van het Onderwijs)	KP			BV	GK	PaO	po, vo, (v)so, mbo, ho
	Steekproef-KOs				BV	GK	PaO	po, vo, (v)so, mbo
	Peil.po/so		Cur		BV			po, so
	Peil.vo/vso		Cur		BV			vo, vso
	Peil.mbo		Cur		BV			mbo
	Landelijk rapport gemeentelijk toezicht kinderopvang 2023					GK		po
	Landelijk rapport VVE/LEA					GK		po
Kwalificatie	Niet-cognitieve vaardigheden en vervolgsucces (i.s.m. UM)		Cur					vo, vso, mbo
	Waarde van een diploma			Flex/netw				vo, mbo, ho
Socialisatie	Veiligheid: Fysiek en verbaal geweld/Seksueel misbruik en seksuele intimidatie							po, so, vo
Allocatie	Aanbod in de regio					GK		ho
	Innovatieve vormen van beroepspraktijkvorming (bpv) in het mbo			Flex/netw				mbo
	Aansluiting hbo-wo: stapelen en toegang tot de master					GK		ho
	Studentkenmerken selecterende opleidingen					GK		ho
Rand-voorwaarden	Flexibilisering mbo vervolg			Flex/netw				mbo
	Examencommissies ho							ho
	Lerarentekorten en arbeidsvoorwaarden in het primair onderwijs (UM)	KP						po
	Literatuuronderzoek continuüm van ondersteuning in inclusiever onderwijs (RUG)						PaO	po, vo
	Curricula van lerarenopleidingen (ism RU)	KP						Po, vo, so, mbo, ho
	Kwaliteit van PDG-trajecten	KP						ho
	Leskwaliteit beginnende docenten (ism UT)	KP						po

	Professionalisering onderwijsprofessionals	KP					Po, vo, so, mbo
	Curriculumbewustzijn	KP	Cur		BV		po
	Vakinhoudelijke en vakdidactische kennis en vaardigheden	KP			BV		po, so
	Samenwerkingen en personeelsbeleid			Flex/netw			po, vo, so
	Beweegredenen niet bekostigde onderwijsinstellingen			Flex/netw		GK	Po, vo
	Kwaliteitsborging stages						vo, mbo, ho
	Fusies mbo						mbo
	Taalbeleid ho		Cur.			GK	ho

Colofon

Inspectie van het Onderwijs
Postbus 2730 | 3500 GS Utrecht
www.onderwijsinspectie.nl

Een exemplaar van deze publicatie is te downloaden vanaf de website van de Inspectie van het Onderwijs: www.onderwijsinspectie.nl.

© Inspectie van het Onderwijs | oktober 2023